

Parlament za ustavno določilo in raznolikost

NA VLOGO Zelenih v parlamentu so se vse stranke, ki so v njem zastopane, odzvale izredno pozitivno. To je bil predlog sosveta, da naj se republika Avstrija tudi v ustavi prizna k svojim manjšinam. Prejšnji teden je bila tozadevna vloga Zelenih na dnevnem redu v parlamentarni diskusiji kot prvi prispevek.

Zastopnica Zelenih za manjšine Terezija Stoisić je izjavila, da mora biti priznavanje k pospeševanju in spoštovanju jezikovne in kulturne raznolikosti razvidno tudi v zvezni ustavi v členu 8, ki določa nemščino kot uradni jezik in ki ga je treba ustrezno spremeniti. Spomnila je na dejstvo, da se je npr. Švica že lani priznala k taki raznolikosti in je tako večjezičnost postala državni cilj. Stoisićeva se je zavzela tudi za novelizacijo manjšinskega zakona in pomenovala cilje: enakopravnost vseh manjšin, pospeševanje dvojezičnega izobraževalnega sistema, podpora dvojezičnim medijem, konsekventno regionalno pospeševanje štajerskih Slovencev, prenova sosvetov in dvojezične krajevne tabele. Za Slovence na Štajerskem je pomembno, da se odločno »pritisne« na štajersko deželno vladno.

Poslanec SPÖ Walter Posch je poudaril, da njegova stranka pozdravlja ustavno določilo, saj je mnogo vzrokov, zakaj se je treba močnejše brigati za manjšine. Pa tudi klubski šef ÖVP

Andreas Khol je govoril o »pomembnem predlogu«, vendar je pristavil, da ni za tako politiko, ki bi presejala »socialni konsenz« v državi. Harald Ofner (FPÖ) je prav tako pozdravil predlog, vendar je predlagal, naj bi opustili pojem »manjšine« in se raje poslužili besede »narodne skupnosti«; to da je terminologija enakopravnosti.

Tudi LiF je po izjavah poslanca Volkerja Kiera za vsako izboljšanje položaja narodnih skupnosti in pomemben korak naprej. V manjšinski politiki pa ne sme pa ostati le pri »izložbeni dekoraciji«.

Predlog je bil posredovan ustavnemu odboru v parlamentu, kjer ga bodo obravnavali bolj detajlirano.

Z občnega zbora Zveze koroških partizanov, na katerem so izvolili novo predsedstvo

Str.4

Komisija začela z delom

KOMISIJA predsednikov in podpredsednikov sosvetov, ki je bila ustanovljena pred dvema tednoma na Dunaju, je prejšnjo sredo začela z delom. Na Uradu zveznega kanclerja so se sestali predsedniki in podpredsedniki vseh avstrijskih sosvetov. Le podpredsednik slovenskega sosveta mag. Pipp se sestanka ni udeležil in se tudi ni opravičil.

Na prvem sestanku so bila v ospredju načelna vprašanja manjšinske zaščite. Tako so se vsi navzoči zavzeli za sprejem ustavnega določila o zgodovinsko zrasli kulturni, jezikovni in etnični raznolikosti Avstrije,

nadalje za ratifikacijo konvencij Sveta Evrope ter njuno transformacijo v avstrijsko zakonodajo.

Predsedniki in podpredsedniki sosvetov so obširno razpravljali o reformi zakona o narodnostnih skupnostih. Strinjali so se, da naj bi sosveti dobili v praksi večji pomen. V razpravi je bilo več modelov o katerih bodo razpravljali na naslednji seji.

Kot je za Slovenski vestnik poudaril predsednik slovenskega sosveta dr. Marjan Sturm, je delovno vzdušje v komisiji izredno konstruktivno in pozitivno. Pričakovati je, da bo komisija predložila usklajen predlog

najprej vsem sosvetom, nato pa avstrijski vladi in avstrijskemu parlamentu, ki bosta morala potem z dejanji dokazati, da mislita resno z manjšinsko zaščitno politiko.

Narodni svet koroških Slovencev je sodelovanje v komisiji odklonil. Na posebni tiskovni konferenci v Celovcu in Ljubljani je ustanovitev komisije vseh sosvetov krepko kritiziral. Svoje sodelovanje v tej komisiji pogojuje s tem, da zvezni kancler Klima odgovori na pismo, ki mu ga je posredoval in v katerem ga opozarja na odprta vprašanja manjšinske zaščite.

DEŽELNA RAZSTAVA

»vse je lov

... zgodovina neke kulture«

Odprtje bo v petek, 25. aprila 1997, ob 14. uri
v boroveljskem gradiču (bivša KESTAG)

Razstavo bodo odprli: deželni glavar dr. Christof Zernatto, prvi namestnik deželnega glavarja dr. Michael Ausserwinkler in drugi namestnik deželnega glavarja mag. Karl-Heinz Grasser

KOTMARA VAS

Ustanovna občinska seja

Letošnje občinske volitve so prinesle v Kotmari vasi bistvene spremembe. ÖVP je prvič po letu 1945 uspelo, da je dobila župana in da je postala najmočnejša frakcija. Tako je dobila tudi prvega podžupana. FPÖ pa je pripadel član v občinskem predstojništvu (dobila je 5. mandat).

Ustanovna seja novega občinskega sveta je bila v ponedeljek, 14. aprila 1997. Občinsko predstojništvo sestavljajo: župan prof. Thomas Goritschnig, prvi podžupan dipl. inž. Franz Ebner (oba ÖVP), drugi podžupan Harald Petermann in Heiner Müller (SPÖ), Horst Moser (FPÖ). Novi župan Tho-

mas Goritschnig je poudaril, da hoče biti župan za vse in da hoče iskati sodelovanje z vsemi frakcijami, prejšnjemu županu Götzhaberju pa se je zahvalil za delo, ki ga je opravil za skupnost.

Sestavili so se tudi novi odbori; zastopnik EL Jože Wakounig sodeluje v odboru za kmetijstvo in gozdarstvo. Wakounig je v kratkem nagovoru čestital novemu županu za uspeh in mu želel srečno roko pri nadvsem odgovornem in težavnem delu. Zahvalil se je tudi Hugu Götzhaberju. EL se bo pošteno potrudila v prid skupnosti, zvesta volilnemu geslu »Nazaj v prihodnost!«

Volitve v Bolgariji

V Bolgariji je na predčasnih volitvah zmagala opozicija demokratičnih sil. Na izrednih volitvah, ki so bile posledica velikih demonstracij v začetku letošnjega leta, je preteklo soboto opozicija demokratičnih sil osvojila skoraj 53 odstotkov glasov, dosedanja vladajoča socialistična stranka pa le 22. V sobranje (parlament) so se prebile še tri manjše stranke. Bolgarska poli-

tična scena je s tem zaenkrat umirjena, novo vlado pa čakajo zelo zahtevne naloge. Predvsem bo morala, kot so stranke v predvolilnem boju tudi obljubljale, občutno izboljšati življenjski standard ljudi, odpraviti revščino in zagotoviti nova delovna mesta. Brez tega se bodo ljudje spet znašli na ulicah, kajti borba za kruh ne pozna simpatij do vladajočih strank.

Intervencija v Albaniji

Operacija v Albaniji je v polnem teku. Po sklepu Varnostnega sveta in po srečno prestani Prodijevi krizi v italijanskem parlamentu, kjer so mu podpora za intervencijo odrekli prav sicer zavezniški komunisti, je prejšnji teden stekla akcija mednarodnih sil za pomoč pri razdeljevanju humanitarne pomoči obubožanemu albanškemu prebivalstvu. Najštevilčnejšo udeležbo svojih vojakov

so obljubile Italija, ki akcijo tudi vodi in koordinira, Francija in Turčija. Pooblaščenec Evropske konference za varnost in sodelovanje (KEVS), bivši avstrijski kancler Franz Vrantzky, koordinira politične akcije za ureditev razmer. V pogovorih z albanskim predsednikom Berisho in novim premierom Finom je že dosegel privolitev za izpeljavo predčasnih volitev.

J. R.

K & K ŠENTJANŽ IN SPZ

vabita na odprtje velike razstave
v okviru koroške deželne razstave
o lovu

»Krivi lov v Karavankah«

v sredo, 30. aprila 1997, ob 19.30
v k & k centru v Šentjanžu.

Razstava bo odprta do 31. oktobra letos.

»Krivi« ali divji lov je bil razširjen na vsem območju Karavank. Divje lovce niso brigale ne meje gosposčin in ne deželne meje. Vzrode za divji lov moramo iskati v socialnih razmerah časa, vendar pa ne smemo pustiti lovske strasti. O njih so nastajale prave legende, ki še do danes niso izumrle.

POBUDA za sejo vseh sosvetov je prišla od slovenskega sosveta. Zanj

so glasovali tudi predstavniki NSKS. Na taki seji naj bi se razjasnilo, katera so vprašanja, ki jih zagovarjajo vse avstrijske manjšine. Zato je predsednik slovenskega sosveta tematiziral vprašanje zjamčenega mandata, javnopravnega zastopstva in reforme zakona o narodnostnih skupnostih. V začudenje vseh navzočih so predstavniki NSKS to kritizirali, češ da so vprašanje zjamčenega mandata in javnopravnega zastopstva že ovrgli(!). Nadalje: pobuda za ustanovitev delovne komisije je prišla od predsednikov sosvetov in ne od Urada zveznega kanclerja.

KOMENTAR

Dr. Marjan Sturm

To je samoumevno, ker v forumu, na katerem je bilo navzočih okoli 80 oseb, ni mogoče izdelati konkretnih predlogov. Nadalje bo komisija zahteve, ki jih bo izdelala, predstavila najprej vsakemu sosvetu v potrditev in jih šele nato vložila avstrijski vladi

Zakaj toliko hrupa?

oziroma parlamentu. Torej povsem jasno in logično.

Vsi člani sosvetov so se s takim postopkom strinjali, le predstavniki NSKS so iz tega naredili »škandal«. Človek potrebuje veliko fantazije, da še lahko sledi tej iracionalni logiki.

Sejem »Prosti čas – Freizeit 97«

Tudi letos se je center za promocijo turizma Slovenije udeležil tradicionalnega vigradnega sejma v Celovcu. Težišče letošnjega

projekta je bila predstavitev rekreacijskega in kulturnega območja Gornje Posočje. Slovenska gospodarska zbornica je skupaj z območno obrtno zbornico Nova Gorica in s slovenskim konzulatoma v Celovcu priredila pretekli petek sprejem, katerega

so se udeležili predstavniki celovškega sejma, predsednik W. Dermuth, direktor H. J. Pawlik, generalni konzul Jože Jeraj, sekretarka Neda Seljak iz Gorice, predstavniki Slovenske gospodarske zbornice, predsednik ZSO Marjan Sturm in drugi. M. Š.

POTEM ko so bili na Štajerskem predstavili knjigo, ki obravnava štajerske Slovence (str. 5), je številno občinstvo prisostvovalo diskusiji, ki se je vedno bolj razvnela, dlje ko je trajala. Šlo je za to, ali bo štajerska deželna vlada pripravljena priznati, da v deželi živijo Slovenci, ali ne. Kar je bolj ali manj jasno vsakomur, ki vsaj malo pozna položaj manjšin v Avstriji, pa je očitno velik babbav za tamkajšnjo vlado.

Povabljeni so bili zastopniki strank v deželnem zboru, da obrazložijo svoja gledanja na relativno »novo« manjšinsko vprašanje. Novó zato, ker je sicer slovenska manjšina bila na Štajerskem že vedno prisotna in so njene pravice zapisane celo v državni pogodbi iz leta 1955, samo – izvajal jih ni nihče. Tako se je na Štajersko ulegel pokopališki mir in mnogi ne morejo razumeti, da vsi Slovenci le še niso pomrli ali pa se asimilirali.

Diskutirali so dr. Ilse Reinprecht za SPÖ, dr. Reinhold Lopatka za ÖVP, Wiedner za FPÖ, mag. Edith Zitz za Zelene, dr. Christian Brunner za Liberalni forum ter Branko Lenart za društvo Člen 7.

Razen zastopnika FPÖ so se vsi diskutanti priznali k manjšini, ÖVP z zadržki. Pristaviti pa je treba, da je mag. Zitz opozorila zastopnika ljudske stranke, da je na tem mestu govoril drugače kakor v deželnem zboru.

Premagovanje preteklosti

Dr. Brunner je posebno vehementno zahteval pravice za manjšino na Štajerskem, saj se je kot predsednik rektorske konference izčrpno informiral in se ukvarjal s problematiko. Skupaj z Zelenimi je zahteval od deželnega zbora, naj bosta dva štajerska Slovence včlanjena v obstoječi slovenski sosvet. »Ne gre za dokazovanje, ali Slovenci obstajajo na Štajerskem ali ne, ker nedvomno so. Gre za to, da dobijo pravice, zagotovljene z državno pogodbo. Omenil je hearing, ki so ga

ŠTAJERSKA

Bo dežela Slovence priznala kot manjšino?

imeli z župani obmejnih občin in na katerem so vsi po vrsti zatrjevali, da Slovencev sploh ni – čeprav mnogi celo izvirajo iz slovenskih družin. Zato tam raje govorijo o posameznih osebah, ne o skupnosti, češ da potem ne izpolnjujejo pogojev za uveljavljanje manjšinskih pravic. Gre za premagovanje preteklosti in za ukrepe, ki bodo

vlade prišlo priznanje za Slovence, ta pa da je odgovorila, da ne. Dejstvo je, da je v Avstriji šest prizanih manjšin, a obravnava se jih različno.

»Večina ne želi manjšine«

Svobodnjak Wiedner je bil za to, da bi zadevo pustili pri miru, ker vlada zdaj v deželi

nasilne asimilacije, ki jo je uspešno opravljala šolska zveza »Südmark«, na stigmatizacijo Slovencev (vsak, ki je govoril slovensko, je bil Tito-komunist). Asimilacijski pritisk je bil še hujši kot na Koroškem, kjer se je vsaj cerkev postavila za Slovence. Na Štajerskem so si nekateri zadali celo življenjsko nalogo, da opravijo s Slovenci.

poudaril, da ne gre za priznanje Člena 7, temveč za priznanje narodne skupnosti. Pripovedoval je o prepleksanih slovenskih napisih v cerkvah in o tem, kako so izžvižgali gospo Prelog, ki je recitirala slovenske verze. Prijave k slovenščini so odvisne od dobre volje direktorjev – večkrat za možnost vpisa sploh ne povedo. Apeliral je na razum, saj veliko ljudi, posebno tistih, ki imajo dele posestev v Sloveniji, nujno potrebuje slovenščino. Najhujši pa je argument, da ni Slovencev, ker ni slovenskega pouka.

Strahovi in nevednost

Po statementu diskutantov so se začeli oglašati iz publike. Bilo je (skoraj) tako kot pri nas: mnogo razumnih ljudi in nekaj starejših nacionalcev (ki so zastopali društvo za človekove pravice! (tako se sami imenujejo), ki so poskušali zatrete vsako dobronamerno besedo. Drugače je bilo le, da se pri nas nič več ne obmetavajo/obmetavamo s slovenskimi ali nemškimi priimki, ker je zadeva smešna – na Štajerskem očitno še ne. Tudi bojazen nekoga župana, če bodo potem njegovi otroci Slovenci, če bodo obiskovali slovenski pouk, je pri nas že v veliki meri iztrebljena. Tam še ne.

Na vsak način je med ljudstvom še ogromno nerazčiščjenih pojmov in vsaj tu je treba dati zastopniku ÖVP prav: treba se je pogovarjati, pogovarjati, odpravljati nevednost in z njo predsodke. Čeprav je bil mag. Pipp, ki je sedel med občinstvom, mnenja, da »pogovarjanje nič ne prinese« in da se vse le zavlačuje. Prav ima sicer, da bo ustavno sodišče marsikaj razjasnilo – ni pa prav, da se na to opozori kot s palico, zakon je za ljudi in ne proti njim, o tem pa jih je treba šele prepričati. S. W.

O Slovencih na Štajerskem so diskutirali predstavniki strank

ustvarjali zaupanje med večino in manjšino. Treba je pomagati, da bodo imeli Slovenci prireditve, da bodo tekli pogovori in da bodo lahko živeli svojo kulturo.

Karibik je bliže kot Slovenci

Mag. Zitz je z nekoliko ironije rekla, da Štajerci očitno nimajo težav s spoznavanjem na primer Karibika, imajo pa jih, ko bi bilo treba spoznati najbližjega sosedo. Priznavanje manjšine je ponudba večine manjšini, ki se je mora večina zavedati. Beseda »windisch« zveni tam še vedno negativno, treba je vzpostaviti interkulturni dialog. Avstrija in Štajerska pa da že od leta 1955 kršita zakon, ker ne izpolnjujeta državne pogodbe. Povedala je, da je poskusila govoriti z deželno glavarko Klasničevo, ali bo od deželne

mir, potem bi samo razburkali čustva. Sploh pa da večina prebivalstva ne želi priznavanja manjšine in on pač zastopa mnenje ljudstva. Težave da ima pri tem, da ne ve, kdo je zastopnik manjšine. Na opozorilo, da tu ne gre za glasovanje in za diktaturo večine, ni vedel povedati nič pametnega. Zitzova mu je odvrnila, da bi po tej logiki morali glasovati o tem, ali npr. muslimani smejo opravljati svoje verske obrede – vsaka manjšina bi bila tako že vnaprej onemogočena.

O asimilacijskem pritisku

Dr. Reinprechtova je menila, da bi bilo včasih bolje, če bi bila članica kake majhne stranke. Njeno osebno prepričanje pa je prav gotovo naklonjeno manjšini. Opozorila je na potek

ko nevednosti in predsodkov in strahov. A vendar – če bi bila Slovenija pri EU, bi bilo veliko lažje, kajti meja ne bi več igrala tako velike vloge. »Storiti moramo vse, da bo čimveč ljudi v Sloveniji govorilo nemško, na Štajerskem pa, da jih bo čimveč govorilo slovensko,« je bil optimističen.

Slovenski »kegelferajn«

Branko Lenart (Člen 7) pa je za uvod povedal o izjavi okrajnega glavarja, ki ve, da Slovenci so in kateremu je samo žal, da ni nobenega slovenskega »kegelferajna«. Lenart je opisal zgodovino društva Člen 7, ki je bilo ustanovljeno l. 1988 in ki mu je takrat gostilničar odpovedal sobo za ustanovitev; zato je bila ta v Gradcu. Spomnil je na to, da je bila na društvo naslovljena pisemska bomba in

DR. AVGUŠTIN MALLE, AVTOR RAZSTAVE O SLOVENCIH V BOROV LJAH

Slovenščina je razpoznavni element prebivalstva

Dr. Avguštin Malle, ravnatelj Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu, sodi med najboljše poznavalce zgodovinske materije koroških Slovencev in tudi njihovih odnosov z nemško govorečim sodeželanom, o čemer priča bogat seznam njegovih znanstvenih publikacij, člankov in predavanj. Dr. Malle je soavtor znanstvenega kataloga za deželno razstavo v Borovljah, obenem pa je avtor razstave o Slovencih v Borovljah od leta 1848 naprej, ki bo v bivših posojilniških prostorih v Postgasse/Poštni ulici v Borovljah. V tej zvezi naj bo posebej omenjen njegov članek zgodovinskega orisa v jubilejnem katalogu »Borovlje in Borovljani«, ki ga je za svojo 90-letnico izdalo Slovensko prosvetno društvo »Borovlje«.

lov«. Borovlje so dvojezična občina. Ali je po Vašem mnenju bil slovenski živelj oz. slovenski delež pri razstavi upoštevan v zadostni meri?

Od vsega začetka smo si prizadevali, da bi bil ta delež večji kot je sedaj. Menim pa, da je deželna razstava seveda drugače koncipirana. Okvirni program pa je tak, da smo Slovenci prav izrazito prisotni.

V glavnem bloku ste Vi najbolj viden Slovenec, ki sodeluje?

Dokler ne poznam drugih prispevkov, tega ne morem trditi. Vendar menim, da so tudi drugi kolegi upoštevali etnični sestav prebivalstva in so se v svojih prispevkih tudi tozadevno orientirali.

Ali bi na kratko opisali razstavo, ki jo pripravljate v prostorih stare posojilnice v Postgasse/Poštni ulici?

No, tudi to razstavo je bilo treba glede na razpoložljiva sredstva močno skržiti. Zajema pa kljub temu obdobje od l. 1848 do sedanjega časa. V razstavi skušam predstaviti družbeni razvoj v Borovljah s posebnim težiščem na slovenskem elementu, ki se je izrazil po marčni revoluciji l. 1848 in seveda posebno še v času nacionalnih bojev. Vendar je treba reči, da je bila slovenščina kot razpoznavni element pripadnosti dela prebivalstva prisotna tudi pri obeh drugih političnih gibanjih v samem sodnem okraju Borovlje. V mislih imam tu začetke nemškega liberalizma, ki prihajajo močneje do izraza pri ustanovitvi Rožanskega demokratičnega društva, in socialno demokracijo, torej delavsko gibanje. Tako socialdemokrati kot tudi Rožansko demokratično društvo so pri agitaciji uporabljali slo-

venščino, tudi statuti so ohranjeni v slovenščini in nemščini, kar zadeva društvo rožanskih demokratov.

Ali glede na dejstvo, da so prav liberalci na Koroškem postali sinonim za nemški nacionalizem, lahko omenjeno društvo pojmemo kot nemškonacionalno?

To je težko tako reči. Na vsak način je prebivalstvo leta 1870 v Borovljah govorilo slovensko, le tanka višja plast se je v svojih ekonomskih odnosih s sosednjimi deželami posluževala seveda tudi nemščine, ker je pač hotela preživeti. Prebivalstvo samo, ki se je začelo politično opredeljevati, pa je bilo slovensko, ne glede na to, ali se je orientiralo liberalno, nemško liberalno, nemško nacionalno ali pa je to bilo delavstvo.

Slovenščina je tudi danes bistveni sestavni del boroveljskega družbenega in političnega dogajanja. Močno nasproten temu pa je realen odnos občine do slovenščine, ki se zrcali prav pri finančni podpori ali – bolje rečeno – nepodpori občine slovenskim aktivnostim v okviru deželne razstave. Župan je pismeno odklonil vsakršno podporo SPD »Borovlje«, ki se je z bogato ponudbo vključilo v okvirni program deželne razstave in si naprtilo tudi precejšnje finančno breme. Takšen negativen odnos do domačega slovenskega elementa ni najboljša perspektiva za prihodnost, še manj pa lepo spričevalo za občino.

Sam sem bil pri nekaterih pogovorih, kjer smo iskali možnosti skupnega nastopa vseh pri okvirnih programih k deželni razstavi. In moram reči, da sem glede na zadržanje občine razočaran, ne samo zaradi neupoštevanja finančnih potreb slovenskega prebivalstva oz. slovenskih soprirediteljev teh

okvirnih razstav, temveč predvsem in iz drugih vidikov. Bil sem prepričan, da so predvsem eksponenti socialne demokracije že zdavnaj preboleli to ozko nacionalistično gledanje. Na drugi strani pa ne razumem popolnoma, zakaj bi ponudbe glede sodelovanja in prizadevanja, ki kažejo v smer odprtosti, prihajale izključno samo od slovenske strani. To se je kazalo ob prireditvah »Dober večer, sosed« in zdi se, da tudi na drugih področjih dejavnosti ni še potrebnega razumevanja.

Ali kljub temu negativnemu odnosu občine in župana do slovenskega prispevka k deželni razstavi, naj omenim razstave pri Cingelcu na Trati, v kletni dvorani Posojilnice-Bank Borovlje, v stari posojilnici in v drugih občinah, pričakujete pozitivne premike in spoznanje, da brez sodelovanja v lastni hiši, posebej pa še ob meji in preko nje, in brez odprtosti ne bo šlo?

To seveda ni samo stvar lokalnih dejavnikov v Borovljah, temveč celotnega vzdušja v deželi in sosesčini. Če bomo znali naše poglede postaviti kvalitetno in dobro, potem se ni treba bati za prihodnost. Vendar je problem ta, da je na Koroškem zelo zelo majhen krog ljudi, ki upošteva oz. pozna kulturni utrip širšega prostora. To, kar lahko rečem, so moja osebna opažanja, ki bi jih lahko strnil v to, da so gledanja nekaterih eksponentov, ki so bili zelo aktivni v okviru priprav, zelo provincialističnega značaja, kar je po mojem nerazumljivo. Drugič seveda mislim tudi to, da bo širše prebivalstvo z ukrepi, ki so bili storjeni v zvezi s to razstavo, zelo zadovoljno. Infrastruktura Borovlj se je vsaj na zunaj izboljšala, vse fasade so lepe. Fasade so popravljene; ali je tudi duhovno kaj napredka, je pa drugo vprašanje!

Hvala za pogovor!

Stara posojilnica kot razstavni prostor

V petek, 25. aprila, ob 14. uri popoldne bo v Borovljah odprta deželna razstava »Vse je

Razstave v okviru prireditev ob deželni razstavi

Razstava »Kultura – delavstvo – narodnost«, Borovlje od leta 1848 do danes v bivših prostorih Posojilnice-Bank v Borovljah, Postgasse.

Razstava »Iz ljudske umetnosti južne Koroške – lončarstvo in stara ljudska glasbila« pri Cingelcu na Trati; razstava je del narodopisne zbirke Slovenske prosvetne zveze v Celovcu. Gre za predmete iz vsakdanjega življenja, za pravo zakladnico, ki je živ dokaz kulturne raznolikosti. Estetska vrednost predmetov pride do izraza posebno v današnjem času. O tem pričajo

tudi stara glasbila, ki jih je zbral in jih hrani Hanzi Ogris iz Slovenjega Plajberka. Razstava bo odprta v soboto, 3. maja, na ogled pa bo ob petkih, sobotah in nedeljah med 9. in 18. uro. Ob otvoritvi bo tudi predstavitev dokumentarnega filma »Puškarji«.

Razstava »Nedeljska hranilnica«; kulturni dom pri Cingelcu na Trati nudi v svojih prostorih na ogled originalno, leta 1889 ustanovljeno glinjsko posojilnico, ki je delovala ob nedeljah. V prostorih Posojilnice-Bank Borovlje bo na ogled razstava

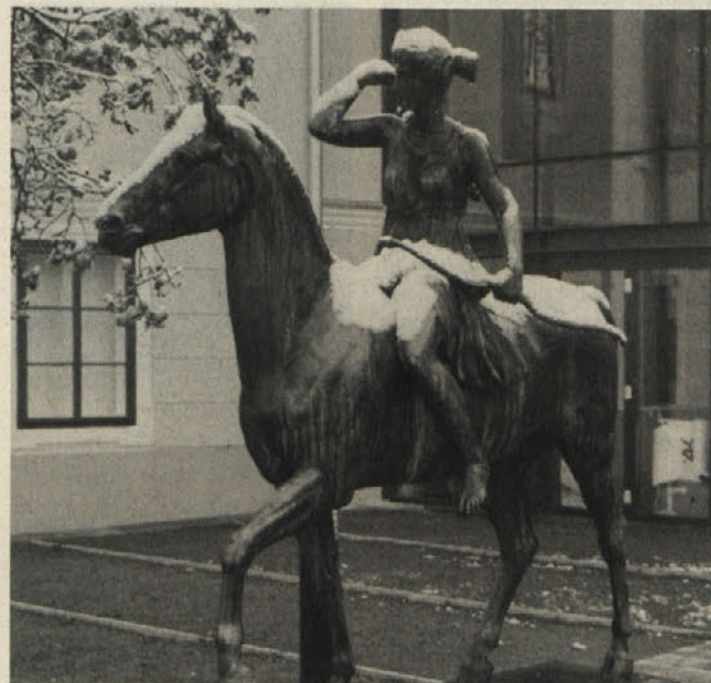
del Rudija Benetika, Gustava Januša in Zorke Weiss-Loiskandl. Otvoritev bo v soboto, 5. julija, ob 19.30.

V k & k centru v Šentjanžu v Rožu bo v sredo, 30. aprila, ob 19.30 odprta razstava »Krivi lov v Karavankah«. Lov je bil v preteklosti privilegij bogatih, zato je ljudstvo gledalo na divje lovcе kot na junake in okoli divjega lova spletalo povesti in legende. Ta socialno-zgodovinska in etnološka razstava prikazuje divji lov na obeh straneh Karavank, eksponati pa prihajajo iz muzejev v Sloveniji. Avtorja razstave sta dr. Avgustin Malle in Romana Erhatic-Sirnik.

Gremo Ötzija gledat! Kot posebna zanimivost bo v parku ob razstavnih stavbah živel »Ötzi«: nek arheolog iz Belgije bo vse poletje bival tam, vmes pa bo hodil v Čepo in na Žingarico, kamor bodo vozili avtobusi radovedneže gledat, kako so lovci pred 4000 leti kurili ogenj in izdelovali orodje in orožje. Tudi oblečen bo čisto originalno v plašč iz trave in usnjena oblačila!

Utešeni Ötzi bo poletel bival med nami

Jahalka z razstave v snežni odeji

OBČNI ZBOR ZVEZE KOROŠKIH PARTIZANOV

Odslej organizacija s širšo osnovo

PRETEKLO soboto so se v Šentprimožu spet zbrali nekdanji koroški partizani, pa ne le oni, temveč tudi mnogi, ki čutijo z njimi in jim je njihov odpor blizu, celo vodilo za sedanost. V tem pa je sedanji smisel njihovega tedanjega delovanja in tudi rezultat doslejnjega negovanja uporiških in borbenih tradicij.

Občni zbor te organizacije je bil v Šentprimožu tudi pred sedemnajstimi leti, ko je predsednikovanje po umrlem Karlu Prušniku-Gašperju prevzel domačin Janez Wutte-Luc. Tedaj se je končevalo njegovo prizadevanje za izgradnjo kulturnega doma Danica, ki je danes center kulturnega snovanja Slovencev iz ožje in širše okolice.

Nekakšna simbolika je bila na sobotnem občnem zboru. Luc je ujel pravi trenutek, da vodenje organizacije prepusti mlajšim, še pred tem pa izpeljal razpravo v organizaciji, ki je v skrbi za nadaljnji obstoj in delovanje pripeljala do njenega odpiranja in širjenja politične osnove. Simbolika pa je tudi v tem, da je Luc prav v Šentprimožu sprejel in tudi oddal predsedniško funkcijo.

Občni zbor je bil torej prelomen. Naša borčevska organiza-

volili blatenja in razvrednotenja našega boja, kakršno se dogaja v vsej povojni zgodovini, zato smo tudi sprožili tožbo proti Ingomarju Pustu, ki je v Kronen-Zeitung partizanom celo podtaknil krivdo za Peršmanove žrtve, in jo tudi dobili. Prav

Borčevska in občinska delegacija iz Vojnika

Peršmanov muzej je s svojo dokumentacijsko vrednostjo danes eden najboljših pričevalcev osvobodilnega protifašističnega boja, edini v Avstriji.

V obdobju, ko je Luc predsedoval koroški borčevski organizaciji, je Avstrija končno koroškim partizanom tudi priznala njihov prispevek v boju za osvoboditev izpod nacifašizma in jim podelila ustrezna odlikovanja. Pri tem je Luc posebej izpostavil zasluge sekretarja v socialnem ministrstvu dr. Kurta Wegscheiderja, ki se redno udeležuje tudi vseh pomembnih partizanskih spominskih svečanosti.

Tudi stroške za zdrževanje partizanskega spomenika v Šentrupertu je od lani prevzela Avstrija, saj je to morala storiti z ozirom na mednarodne pogodbe in na dejstvo, da so tam pokopani borci zavezniških sil. V primeru grobišč slovenskih partizanov pa se dlakocepsko izgovarja, da dolžnosti veljajo samo za grobišča in spominska obeležja, ki so obstajala že ob podpisu Avstrijske državne pogodbe leta 1955.

Pozdrav predsednika Zveze slovenskih izseljencev Jožeta Partla

cija se odslej imenuje »Zveza koroških partizanov in prijateljev protifašističnega odpora«. S tem je odprla vrata vsem, ki so na antifašističnih pozicijah, teh pa na Koroškem (hvalabogu) ni malo. Vsakdo, ki se strinja z politično koncepcijo antifašizma, lahko sodeluje in tudi soodloča v njej.

Občni zbor je bil seveda tudi formalen. Po izvolitvi delovnega predsedstva, katerega je vodil dr. Gustav Brumnik, je predsednik Wutte-Luc podal svoje poročilo. Že v uvodu je povedal, da bo glede na njegovo poslavljanje od predsednikovanja nekoliko bolj oseben. Po nekoliko nostalgичnem spominjanju na prevzem organizacije prav v tem domu po smrti Karla Prušnika-Gašperja je poudaril naslednje elemente: na Koroškem je v borbah proti nacizmu padlo preko 600 bork in borcev. Njihova imena so zapisana na preko petdesetih spominskih obeležjih in grobiščih in mi smo dolžni, da jih ohranjamo. Nismo in ne bomo do-

Šentjanških Rutah, postavitev obnovljenega spomenika iz Šentruperta pri Peršmanu v Podpeci, vgraditev spominskih reliefov na grobovih Franca Pasterka-Lenarta v Železni Kapli in Matije Verdника-Tomaža v Svečah, spomenik v Slovenjem Plajber-

letih. Med njimi so spominske svečanosti, proslavljanje 50-letnice zmage nad fašizmom, spominska svečanost s predstavniki zavezniških sil ob spomeniku padlim na šentruperskem pokopališču, sodelovanje delegacij Zveze koroških partizanov na svečanostih v Sloveniji in v italijanskem zamejstvu itd. V poročilu pa se je spomnil tudi izgub, ki jih je zveza utrpela v tem obdobju. Pri tem je izpostavil smrt koroškega borca in velikega prijatelja Koroške Lojzeta Zupančiča-Zmaga in soborke in aktivistke Milene Gröblacher.

Po obeh poročilih se je kar vsulo pozdravnih nagovorov. Za mikrofonom so se zvrstili državni sekretar v slovenskem ministrstvu za delo in socialo Janko Stušek, predsednik slovenske centralne borčevske organizacije general Ivan Dolničar, predsednik odbora koroških partizanov v Ljubljani dr. Tone Skobir, predstavnik zveze borcev Kranj in Jesenice, predstavnik borčevske organizacije iz pobratenega Vojnika pri Celju in njegov župan Beno Podergajs, Bine Otorepec v imenu Gašperjeve bralne značke, od koroških organizacij pa predsednik ZSO

Delovno predsedstvo in pozdravni govor generala Dolničarja

Naj navedemo samo nekaj naslovov: Korenine žive, Padlim za svobodo, Antifašistični odpor na Koroškem, Javke brez hajke, spomini Zale in Jelke in drugo.

Nadalje člani Zveze koroških partizanov redno sodelujejo pri osveščevalnih akcijah kot so »priče časa«, okrogle mize idr.

Predsednik Luc je razmišljal tudi o preobrazbi organizacije oz. razširitvi politične platforme, ki bi bila sprejemljiva za širši krog članstva, katerim je skupna protifašistična usmerjenost.

Ob zaključku svojega poročila se je Janez Wutte-Luc zahvalil vsem sodelavcem, razumevajočim inštitucijam v Avstriji, osrednji, področnim ter občinskim organizacijam Zveze združenj borcev v Sloveniji in pa seveda vsem koroškim organizacijam in aktivistom.

Delovno poročilo za obdobje med obema občnima zboroma je podal Mirko Kelih. Izpostavil je vse dejavnosti, katere je zveza organizirala v teh

letih. Med njimi so spominske svečanosti, proslavljanje 50-letnice zmage nad fašizmom, spominska svečanost s predstavniki zavezniških sil ob spomeniku padlim na šentruperskem pokopališču, sodelovanje delegacij Zveze koroških partizanov na svečanostih v Sloveniji in v italijanskem zamejstvu itd. V poročilu pa se je spomnil tudi izgub, ki jih je zveza utrpela v tem obdobju. Pri tem je izpostavil smrt koroškega borca in velikega prijatelja Koroške Lojzeta Zupančiča-Zmaga in soborke in aktivistke Milene Gröblacher.

Po obeh poročilih se je kar vsulo pozdravnih nagovorov. Za mikrofonom so se zvrstili državni sekretar v slovenskem ministrstvu za delo in socialo Janko Stušek, predsednik slovenske centralne borčevske organizacije general Ivan Dolničar, predsednik odbora koroških partizanov v Ljubljani dr. Tone Skobir, predstavnik zveze borcev Kranj in Jesenice, predstavnik borčevske organizacije iz pobratenega Vojnika pri Celju in njegov župan Beno Podergajs, Bine Otorepec v imenu Gašperjeve bralne značke, od koroških organizacij pa predsednik ZSO

Novi predsednik Zveze koroških partizanov in prijatelj protifašističnega odpora inž. Peter Kuhar

General Dolničar pa mu je izročil tudi najvišje odlikovanje Zveze borcev in udeležencev NOB Slovenije.

Volitve novega vodstva organizacije so po soglasno sprejeti odločitvi o novem imenu že izrazile večjo širino.

Za predsednika je bil izvoljen doslejšnji podpredsednik inž. Peter Kuhar, podpredsednika sta Lipej Kolenik in inž. Tonči Schlapper, tajnica je Vida Obid, blagajnik pa Andrej Zugwitz. Poleg ožjega vodstva je v odboru skupno dvajset članov. Tokrat je bil izvoljen tudi nadzorni odbor v sestavi Andrej Millonig, Jože Rovšek in Eda Velik.

Na pobudo podpredsednika Lipeja Kolenika je bil doslejšnji predsednik Janez Wutte-Luc soglasno potrjen za častnega predsednika Zveze koroških partizanov in prijateljev protifašističnega odpora.

Novi predsednik Peter Kuhar se je občnemu zboru zahvalil za zaupanje, pozval vse člane k sodelovanju, za svoje bodoče delo pa je predvsem izpostavil osveščanje in delo z mladino, ki naj bi v večji meri spoznavala zgodovino protifašističnega odpora in se vključevala v akcije Zveze koroških partizanov in prijateljev protifašističnega odpora.

Brez kulture tudi pri partizanovih ni šlo. Občnemu zboru so zapeli bratje Smrtnikovi, Vladimir pa ga je v imenu svoje domačije v Kortah, kamor so se tedaj zatekali partizani, in kot podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev občni zbor tudi pozdravil.

Jože Rovšek

Občni zbor so s partizansko pesmijo pozdravili Bratje Smrtnik

PRED nedavnim so pri Upravi za notranje zadeve Slovenj Gradec pripravili tretjo okroglo mizo o zlorabi drog, ki je tokrat potekala med dijaki Srednje strojno-kovinarske šole na Ravnah na Koroškem. Bila je prva med srednješolci Koroške in kot je pozneje v razgovoru povedala šolska-zdravnica, primarij dr. med. Marija Vodnjov, tudi zelo dobro pripravljena. Med srednješolci je bila predhodno izvedena anonimna anketa o njihovih izkušnjah z alkoholnimi pijačami, tobačnimi izdelki in mamili. Tako so bili mladi udeleženci dovolj usmerjeni v problematiko zasvojenosti, njihovi odgovori pa so bili dobra iztočnica za samo razpravo. Anketa je pokazala, da je med njimi dobra tretjina kadilcev, izkušnje z alkoholom imajo vsi anketirani, petina jih navaja, da jim je bila droga ponujena, prav tako pa jih ima kar precej izkušnje s »travo«.

Udeležence okrogle mize je zanimalo, kakšni so učinki dro-

RAVNE NA KOROŠKEM

Mamila: »Povedati ali molčati?«

ge na prizadetost zdravja in propad osebnosti ter s tem povezanim doziranjem. Seznanili so se z zakonodajo, ki preganja predvsem preprodajalce, samo uživanje mamil pa ni kaznovano, razen posesti mamil, ki se vrednoti kot prekršek. Mladi so menili, da bi udeležence zanimalo oblike zdravljenja in pomoči zasvojenecem. Npr. Danci so v boj proti zlorabi drog pritegnili idole mladih. V Sloveniji sicer nimamo enotnega programa; poleg društev so v bolj ogroženih okoljih aktivni klubi staršev, ki so dokaj uspešni in delujejo tudi na ulicah. Na Koroškem od leta 1990 dalje deluje društvo Zarja s sedežem na Ravnah in zadnji dve leti tudi v Slovenj Grad-

Primarij dr. med. Marija Vodnjov po dolgoletnih izkušnjah s šolsko mladino daje pri problematiki zlorabe drog prednost prevenciji.

cu. V društvu imajo neprekinjeno odprt zaupni telefon. Poleg njih so mladim v tiski in njihovem staršem na voljo zaposleni v centrih za socialno delo, v zdravstvenih domovih in v šolah. Povsod je zagotovljena anonimnost. Kdor pa se odloči reševati ta problem, pa ga lahko samo skupaj s svojci.

Samo zdravljenje predvideva samostojno odločitev zasvojenca, saj je zahtevno, dokaj naporno in drago. Od šestih zdravljenec s Koroške, ki so se od odvisnosti zdravili v komuni Don Perina, je uspelo le dve. Tudi zato je preventivno delovanje oz. osveščanje in poznavanje problematike zlorabe mamil toliko pomemb-

nejše, je menila primarij dr. med. Marija Vodnjov. Osrednji poudarek na okrogli mizi je bil na vprašanju: »Ali povedati ali molčati?« Vrstniki namreč prvi opazijo spremembe v vedenju posameznikov. Prihaja do zamenjave družbe, do pojavov kot so laži, izostajanje od pouka, poslabšanje šolskega uspeha ...

Šošolci, ki to prvi opazijo, so največkrat tihi, saj je vrednota solidarnosti močno prisotna. Postavljeno je bilo vprašanje, kako ukrepati, da ne postaneš ovadah? Odločitev, kaj storiti, bo med drugim odvisna od poznavanja teže problema. Uživanje mamil v daljšem obdobju gotovo privede do odvisnosti, poleg tega pa se med narkomani nezadržno širijo hude nalezljive bolezni kot sta aids in zlatenica. Takrat pa bi prikrivanje resnice pomenilo lažno solidarnost.

Ciklus okroglih miz se nadaljuje; četrta je prejšnji teden, 10. 4. 97, potekala z osnovnošolci in njihovimi starši v Slovenj Gradcu. S. Š.

DEŽELNI RAZSTAVI OB ROB

Občina brez posluha za kulturo?

VPETEK, 25. aprila, bodo v Borovljah svečano odprli koroško deželno razstavo »Vse je lov«. Največji kulturni dogodek leta je deželni vreden okoli 80 milijonov šilingov. Večino tega denarja je občina Borovlje investirala v infrastrukturo, v popraviljanje hišnih fasad, urejevanje parkirišč in v sanacijo boroveljskega gradu. V glavnem naj bi torej profitirala predvsem zunanost mesta, kar bo prav gotovo dalo kraju bolj privlačno podobo. Slaba tretjina denarjev pa je bila namenjena razstavi »Vse je lov« v boroveljskem gradu. Pričakovanja, da bo ta razstava privabila mnogo obiskovalcev, so velika. Pričakujejo do 200.000 obiskovalcev, poleg Korošcev in turistov pričakujejo množičen obisk predvsem iz sosednjih dežel, iz Slovenije in Italije. Celoten projekt razstave pa naj bi kraju in bližnji okolici dal močne gospodarske impulze: če bo obisk zadovoljiv in družabna ter kulturna ponudba privlačna, lahko Borovlje postanejo zanimiv eksperiment za kulturno in gospodarsko poživitev celotnega Roža.

Razstava sama je ambiciozno zastavljena in je pregledna, informativna, predvsem pa privlačna, ker lov prikazuje iz zgodovinskega, socialnega, kulturnega, gospodarskega in etičnega vidika. Prikaz glavnih poglavij je štirijezichen, kar bi ustrezalo tudi almanahu, ki pa je v glavnem ostal enojezichen. Spremljajoče prireditve so v glavnem družabnega značaja, saj je na sporedu precej poletnih, gasilskih, vaških, kulinarčnih veselih in cerkvenih žeganj, manj pa je izrecno zanimivih kulturnih ponudb s strani občine. Častne izjeme so izven občinskega okvira in slonijo na pobudi gledališke skupine

»Waltzwerk« in na pobudi Slovenskega prosvetnega društva v Borovljah. Medtem ko bo »Waltzwerk« kar nekajkrat uprizoril na boroveljskem trgu na prostem koroškega »Jedermanna« in pripravil nekaj literarnih zajtrkov, pa je Slovensko prosvetno društvo »Borovlje« s pomočjo Slovenske prosvetne zveze pripravilo pester in raznolik kulturni program za celoten časovni razpon koroške deželne razstave. Ponudba obsega informativno razstavo o kulturni zgodovini Borovelj v bivših posojilniških prostorih v Postgasse 4, umetniško razstavo R. Benetika, G. Januscha in Z. Weiss-Loiskandl v kletnih prostorih nove posojilnice na

glavnem trgu in razstave iz ljudske umetnosti južne Koroške (lončarstvo, stara ljudska glasbila, nekdanja glinjska banka v originalu kot razstavni prostor) v kulturnem domu pri Cingelcu na Trati. Poleg razstav pa ponudba obsega tudi glasbene, gledališke in filmske programe. Pri tem pade najbolj v oči, da programska ponudba prosvetnega društva »Borovlje« presega »domače« ponudbe in se tvorno z nadregionalnim povezovanjem navezuje na avstrijski in slovenski kulturni prostor. Za raznoliko in kvalitetno kulturno ponudbo se Borovljam ne more zgoditi nič boljšega, kot da pridejo v času deželne razstave na obisk znani

in priznani kulturni ustvarjalci iz Avstrije in Slovenije.

Turrini, Seeböck, Stojka, Kreslin, Kovačič in Mlakar bodo poživili kulturno sceno. In ravno v tem se vidi, kako lahko kultura odpira in povezuje.

Vendar tudi pri vsem tem razveseljivem kulturnem programu ostaja grenak priokus: občina Borovlje doslej ni pokazala ne moralne in ne materialne podpore. Ker bo ta kulturni program vsem občanom v prid in bo občini nudil nekoliko več kvalitete v kulturi, bi pričakovali nekoliko več seroznega vedenja, da je kultura tudi nekaj vredna, predvsem v tem konkretnem primeru, ko gre za

izredno možnost kulturnega ustvarjanja na stičišču dveh jezikovnih kultur. Koroška deželna vlada je prispevala vsaj toliko, da bo mogoče del zastavljenega programa uresničiti. Upati je, da si bodo občinski možje v Borovljah premislili in poleg investicij v hišne fasade in cestni beton usmerjali denarje tudi in predvsem v duhovno in kulturno ustvarjanje. Možnosti so še, da bodo uradne Borovlje ob koroški deželni razstavi izkoristile to priložnost. S prezirom in ignorantstvom pri subvencijah za kulturo bo na koroško deželno razstavo padel madež brezobzirnega investiranja v fasade, pod katerimi je ohromelo srce.

Janko Malle

SLOVENCI NA JUŽNEM ŠTAJERSKEM

Še letos priznanje?

Pretekli petek je obiskal Celovec predsednik kulturnega društva Člen 7 Branko Lenart iz Štajerske. Pri ljudskem številu leta 1991 je 1.700 oseb vpisalo slovenščino kot pogovorni jezik. Po besedah Lenarta pa znaša število slovensko govorečih, večina se ne priznava, približno štiri do pet tisoč.

Državna pogodba še ni izpolnjena

Štajerski Slovenci, ki so pretežno živeli in še živijo v okolici Radgone (Radkersburg) v nekaterih vaseh, še vedno čakajo na priznanje s strani lastne domovine. Asimilacija je bila v zadnjih desetletjih tako izrazita, da jezik (narečje) govorijo samo še starejši doma v družinskem okolju. Po opustitvi jugoslovanskih teritorialnih zahtev po vojni na Štajerskem

ureja člen 7 ADP iz leta 1955 pravice slovenske manjšine na Štajerskem.

Branko Lenart

Še po ljudskem številu leta 1951 se je več kot polovica prebivalstva pri Radgoni izjasnilo, da njihov občevalni jezik ni nemški. Odseljivanje prebivalstva s slovenskim družinskim jezikom iz gospodarsko zaostalih krajev ob meji je tudi zmanjšal število prebivalstva, čigar družinski jezik je bil slovenski. Šele v zadnjih letih so se stiki s Slovenijo znatno izboljšali in normalizirali. Žal pa je danes tako, da mladi domače narečje ne poznajo več. Slovenščina se poučuje kot tuji jezik, lani so našli več kot 300 prijav. To je predvsem za sluga kulturnega društva Člen 7.

Kulturno društvo Člen 7

Društvo je bilo ustanovljeno leta 1988 in se pojmuje kot inštitucionalni izraz slovenske narodnostne skupine na Štajerskem. Zavzema se za uveljavitev manjšinskih pravic po členu 7 ADP in je odprto vsem, ki podpirajo te cilje. Od aprila leta 1995 ima društvo

pisarniške prostore v Gradcu. Še istega leta je kupilo blizu Radgone, v vasi Potrna, poslopje, tako imenovano Pavlovo hišo, ki je predvidena za kulturni dom. V zgradbi, ki jo pridno renovirajo, nameravajo urediti muzej o zgodovini štajerskih Slovencev in komunikacijski center.

Kulturno društvo prireja razne simpozije o manjšinah, izdaja publikacije in dvojezično revijo »Signal«. Leta 1994 je republika Slovenija javno priznala štajerske Slovence. Narodnostni svet pa je istega leta kooptiral društvo Člen 7 (dva zastopnika) v svet za slovensko narodnostno skupnost pri zveznem knačlerju. Društvo se zavzema za pospeševanje slovenščine kot izbirnega jezikovnega predmeta v vseh obmejnih šolah na južnem Štajerskem in za priznanje s strani dežele Štajerske.

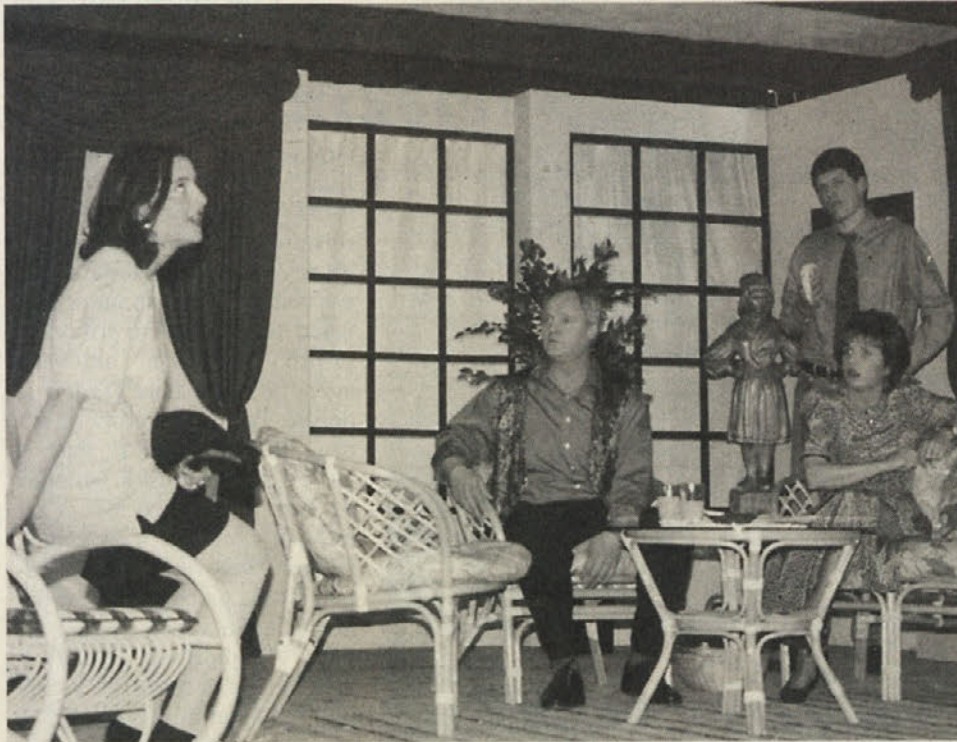
Izredno zanimov razgovor z Brankom Lenartom v Celovcu je organizirala PUAK.

M. Š.

PREMIERA NA RADIŠAH

Lahkotna »Zveza za vse življenje«

ODRASLA, Nužijeva igral-ska skupina je preteklo soboto izpolnila svoj dolg – svojo vsakoletno premiero. Tokrat režiser ni posegel po težjih delih, kakor smo bili z Mittererjem navajeni v preteklih letih. Na radiški oder pa je privlekel v širši gledališki sceni povsem neznanega Hansa Schuberta, dunajskega komediografa Löwingerskega kova. Predstave so pač delane za publiko, ta pa ima rada tudi tak teater. Si vsaj ni belila glave in iskala skriti smisel predstave. Nič tako razburjivega, da bi se kot rep vlekel za predstavo in ljudem ne bi dalo spati. Zgodba in dramaturgija sta povsem preprosti in do neke mere tudi klasični. V »Zvezi za vse življenje« so geometrijsko natančno postavljene osebe: Ljubeči in vsaj navidez srečni nekoliko z dolgočaseni zakonski par Lechner, dr. Štefan in Valerija, z dvema že odraslima otrokoma. Hčerka Edita je že poročena, sin Oskar je tik pred zdajci. Hčerka pride domov, češ da je bil mož nasilen, za njo pa on, Martin, z obličjem na čelu. Potem pa nesrečni policijski inšpektor. Ta vrže zakonsko idilo iz ravnotežja. Našli so namreč nasilneža, ki je pred dvema desetletjema na dopustu ob Vrbskem jezeru napadel gospo in jo oropal zapestnice. Možu se začne temniti pred očmi. Kakšna zapestnica, zakaj o tem nič ne ve in kdo je tisti poročnik Stangel, ki je menda bil z njo? Zaplet, poln skrivno-

sti in sumničenj. Vključi se stric dr. V(i)lček, ki je pri tej hiši že kar preveč domač, in s svojo »bistroumnostjo« zmedo še bolj zaplete. »Kufri gor, kufri dol«, najprej odide gospa, potem še služkinja Kati, nato se hoče odseliti družinski šef, tudi sin potrebuje kovčke, ker se je po zgledu svojih idiličnih staršev odločil za poroko. Stangel, domnevni ženin ljubimec ugotovi, da ni bil z njo, temveč z njeno prijateljico itd. Tudi hčer in njen mož se »poglihata«, in konec dober, vsi srečni.

In kritični pogled: predstava je lahkotna, zato ni bilo treba paziti na vsako pomensko različico. Igralci so govorili lep jezik, če jim je teksta kje zmanjkalo ali se jim je zapletel, so se kar dobro izvlekli. Res pa je bilo opaziti, da so bili na precej šibkih nogah, saj so kar nekoliko preveč posedali, pa tudi odkrivali bi se lahko malo bolj. Scena (Milan Hrast) je bila primerna, meščanska, oder poglobljen, vendar mizanscensko premalo izkoriščen. Luči so svetile, kaj več iz njih pa niso potegnili. Premalo prelivov, pre-

malo vključevanja v izpovednost. Glasba se je omejevala predvsem na zvonjenje telefona in na še nekaj efektov, pogršel pa sem igrivo, celo humorno glasbo. Koliko sta za to odgovorna Hanes Tolmaier in Niko Wieser, bi bilo težko reči. Maska Justi Pisjak je bila prava.

In igralci? Režiser Nuži Wieser je imel z njimi kar srečno roko. Ogrisi, Šimi, Magdalena in Martin, nikoli ne zatajijo. Prav tak je Tomi Rogaunig. Nekoliko manj znani obrazi pa so bili Jan in Sven Schiemann,

ta dva sta prav presenetila, Tamara Woschitz je bila v sekvencah zelo dobra, stalnosti igre pa ni zdržala, najbolj presenetila pa je Tatjana Ogris v vlogi gospodinske pomočnice. Zaslužila bi si slovenskoga Oskarja za stransko vlogo. Od Aleksandra Tolmaierja pa že tako vsi pričakujemo dobro igro.

Na Radišah smo torej v tej sezoni videli dve premieri. Mlajši so posegli po težji tematici, odrasli pa po lažji. Drugo leto pa bodo verjetno obrnili.

Jože Rovšek

NOV GLEDALIŠKI PROJEKT

Upanje v življenje – trilogija o Evropi

ZELO drznega projekta se spet loteva enfant terrible koroškega plesnega gledališča IKARUS Zdravko Haderlap. Skupaj z umetniki/umeticami iz Sarajeva in Zagreba razmišlja o gledališkem projektu, ki temelji na medsebojnem sodelovanju in ustvarjanju, k rojstvu tega edinstvenega prekomajnega sodelovanja pa sta botrovala avstrijska kulturna inštituta v Sarajevu in Zagrebu.

»... Pretekla vojna na Balkanu, v Bosni, je bila tudi naša vojna ..., stoletja je bil Balkan preizkusni prostor za različne politične in državne sile. Prepričan sem, da nas bo sodelovanje in skupno ustvarjanje privedlo do spoznanja, da so ljudje, ki so doživeli toliko gorja, polni upanja v življenje, da nam imajo veliko povedati,« meni Zdravko Haderlap.

Bosanski kaleidoskop

Osnova za prvi del evropske trilogije »Bosanski kaleidoskop« je dramaturška obdelava romanov »Ubijanje smrti« in »Besmrtni jeleni« bosanskega avtorja Jasmina Imamovića. Oba bosta v nemškem prevodu izšla poleti v založbi Wieser. V

središču obeh del je konflikt v nekdanji Jugoslaviji, v multinacionalni Bosni in Hercegovini.

Plesni projekt opisuje notranje življenje v Bosni, človeške slike, polne strahu, krutosti, strasti in lepote in zunanje povezanosti do pasivnega inozemstva, ki je vključeno v gospodarske konstrukte in dobičkarstvo.

Z vajami za prvi del trilogije bodo pričeli poleti, izmenoma v Sarajevu in Celovcu,

Zdravko Haderlap

krstna izvedba pa naj bi bila v oktobru v Sarajevu. S predstavo nameravajo nastopiti na Hrvaškem, v Sloveniji in Avstriji.

Mayerling

Ljubzenska drama ponazarja začetek razpadanja k.u.k. monarhije, multinacionalne države, in nastajanje nove Evrope. Predstavo bo dramaturško obdelala Dunajčanka Susanne Wolf. Drugi del te trilogije bo nastal v sodelovanju z edinim nekonformističnim hrvaškim teatrom »&TD Zagreb«. Krstna predstava bo v igri prihodnje leto.

Tretji del trilogije »Zadnji dnevi Evrope« bo dramaturško obdelal Dušan Jovanovič. Prikazana bo moderna Evropa, ki je polna protislovij. Na osnovi zgodovinskega razvoja bodo tematizirali ustroj oblastnikov/oblastniškega veleimperija, propadanje človečnosti (humanosti), etike in morale, družbo menedžerjev in socialno šibkih. Torej: Quo vadis Evropa? (Kam greš Evropa?).

Žal pa zaenkrat avstrijska stran za ta pomemben mednarodni kulturnopolitični projekt še ni zagotovila finančne podpore.

M. Š.

KOTMARA VAS

S pesmijo v pomlad

VREME se je letošnjemu v igrednemu koncertu SPD »Gorjanci« v ljudski šoli v Kotmari vasi v nedeljo, 13. aprila, nadvse prijazno nasmejalo. Dvorana v ljudski šoli je bila polna. Tisti, ki so prišli, so doživeli prijeten, razveseljivo živahen kulturni popoldan, živahen je bil predvsem po zaslugi otrok in mladine.

Za začetek in za konec je zapel mešani zbor Gorjanci pod vodstvom Jožka Packa. Spored so oblikovali še otroška skupina Gorjančki (Jožko Pack, Danica Hanuna), Andi Martin s harmoniko, ljudska šola Kotmara vas (ravnateljica Walpurga Janša, Martina Feichter, Režika Iskra, Manfred Singer), mladinska skupina Gorjanci (Jožko Pack, Danica Hanuna), citrarski ansambel Goritschnig, Trio Lunešnik in Danica Hanuna na poški zbor Sängerrunde Hollenburg (g. Feichter).

Pred 55 leti, 14. in 15. aprila 1942, so nacisti izselili vrsto koroških slovenskih družin, tudi iz Kotmare vasi. Humberški graščak Hans Maresch je skušal pomagati vsem izgnancem iz Kotmare vasi. Uspelo mu je, da jih je vsaj nekaj dobil

na svoja posestva v Nižji Avstriji. S tem jim je bistveno olajšal usodo pregnanstva. Tu se ponuja primerjava z Oskarjem Schindlerjem, znanim po filmu »Schindlerjev seznam«. Zbor Sängerrunde Hollenburg (vaje imajo na humperškem gradu) je že večkrat sodeloval pri koncertih SPD Gorjanci.

Posebno doživetje so bili, kakor že vedno, otroci, naj so peli, naj so zaigrali na kakšen instrument, naj so recitali. Njim in vsem, ki so se z njimi potrudili, veljata posebna zahvala in priznanje. Kakor že lani je tudi letos navdušil citrarski ansambel Goritschnig s svojimi zvoki.

Med vrsto gostov je predsednik Joži Pack pozdravil novoizvoljenega kotmirškega župana prof. Thomasa Goritschniga in podžupana dipl. inž. Franza Ebnerja, navzoče občinske odbornike, ravnateljico Walpurga Janšo, župnika Maksa Michorja, predsednike sosednjih društev, tajnika KKZ Nužeja Tolmajerja in gospo Sašo Čeferin, učiteljico slovenščine v Melbourne v Avstraliji.

Posamezne točke sta povezovale Valid Hanuna in Vesna Wakounig.

DOSLEJ mi je bil v zavesti le tisti Kurdistan, ki sem ga poznal iz Karl Mayjevskih zgodb. Na povabilo Kurdiv, ki živijo raztreseni po vsej Evropi, so se tudi letos v jugovzhodno Turčijo odpravile številne delegacije iz vse Evrope, da bi prisostvovali novoletnim praznovanjem tamkajšnjih Kurdiv. Iz Avstrije so se potovanja udeležili še zastopnik lige za človekove pravice in nek novinar. V Istanbulu (Carigradu), kjer živi okoli tri milijone Kurdiv, smo obiskali redakcijo časopisa »Demokrisi«. Položaj medijev, ki se zavzemajo za pravice Kurdiv, je izredno težak. Uredništvo časopisa je pod stalnim pritiskom tajne policije, ki jim redno zapira uredništvo. Ime časopisa stalno spreminjajo, ker jim prepovejo nadaljnje izhajanje. Časopis ima po vsej Turčiji približno 10.000 naročnikov. Ker je pisanje v kurdskem jeziku prepovedano, pišejo v turščini. Največji posegi v delo kurdskih medijev in drugih kurdskih ustanov v Istanbulu so se zgodili v zadnjih letih. Odkar jim je na primer uspelo zmanjšati mrežo abonentov omenjenega časopisa s 30 na 10.000, so posegi pojejnili, saj zdaj lažje kontrolirajo vpliv, ki ga je imel časopis na kurdske bralce. Še vedno pa so

na dnevnem redu prisluškovanja in zasliševanja. Iz Istanbula smo naslednje jutro poleteli v Diyarbakir ali Amed, kot mu pravijo Kurdi. Z nami v letalu so sedeli tudi mladi vojaki, ki so bili verjetno v Diyarbakir namenjeni iz istega razloga. Z ozirom na bližajoči se praznik Kurdiv pa so dodatne sile mladih vojakov služile predvsem eni stvari: pokazati ljudem, da ima vojska vse pod kontrolo. V tem področju namreč vlada izredno stanje. To smo opazili ob prihodu v mesto, ko so nas na letališču posneli z videokamero. Na poti v hotel se je prvi občutek tesnobe stopnjeval. Povsod v mestu si videl policiste in vojake ter ponekod tudi tanke. Mesto je pred pogromi v kurdskih vaseh štelu okoli 200.000 prebivalcev. Mnogi Kurdi, katerim so požgali domove, so pribežali v Diyarbakir. Tako šteje mesto danes približno milijon prebivalcev, 80 odstotkov teh pa so Kurdi. Najhujši in največji spopadi mlajše zgodovine so bili gotovo v letih 1992 in 1993. Tako je v devetdesetih letih umrlo na strani Kurdiv okoli 20.000 ljudi, od tega nekaj tisoč civilnega prebivalstva, med njimi otroci in ženske. Medtem ko je kurdska gverila – PKK – pred uničenji vasi prav tam dobila podporo in je z manjšimi operacijami vodila boj proti turški vojski, se je morala po opustošenju vasi preorganizirati. Turčija je v zvezi z vojaškimi akcijami z Irakom sklenila dogovor, da smejo turške vojaške enote prodreti nekaj sto kilometrov v iraško ozemlje, da tako lahko bolj učinkovito zatirajo upor in s tem tudi uničujejo kurdski narod. Prav ta čas spet teče vojaška operacija, katerih je

Ogenj v mestnem predelu Batikent. Tu se je popoldne zbralo nad 10.000 ljudi, ki so nato demonstrirali po mestu.

Iz divjega Kurdistana

bilo doslej že dobra dva ducata. V mestu tega seveda ni bilo mogoče zaslediti. Policija je namreč vedela, da se delegacije nahajajo v mestu in se je tudi zaradi tega zadrževala zelo mimo.

Da bi dobili čim boljši vpogled v situacijo, smo obiskali tudi predstavnike državnih oblasti. Na vprašanje, kako mislijo rešiti vprašanje kurdskega naroda, so nam odgovorili, da kurdski problem ne more obstajati, ker kurdskega naroda sploh ni. Kurdi so po njihovi interpretaciji turškega porekla. Problem, ki obstaja, je zgolj problem terorističnih separatistov, ki želijo Turčijo destabilizirati in jo končno razbiti. Bližal se je dan Newroza – kurdski praznik novega leta in praznik novega cvetja. Z uporniškim gibanjem pa je dobil novo simboliko za Kurde. Zanje je to tudi dan upanja, dan luči, dan želje po osvoboditvi izpod barbarskega jarma. Podoben praznik praznujejo tudi Arabci, kjer traja ves teden. V zadnjih letih so Turki praznovanja prepovedovali, ker so v njih videli potencialno nevarnost. V zadnjem letu pa so spremenili taktiko. S pomočjo znanstvenikov skušajo zdaj dokazati, da je Newroz pravzaprav turški praznik. V ta namen so letos pripravili tudi nekaj uradnih prireditev, katerih so se udeležili pretežno skupine šolarjev. Dopustili so celo nekaj prireditev, ki so jih pripravile nedržavne organizacije. V Diyarbakirju so na primer prepovedali le miting, ki ga je hotela organizirati največja kurdska demokratska stranka HADEP. Kljub temu je bilo po vsem mestu veliko ognjev, okrog katerih so ljudje plesali. Pred dvema, tremi leti si še nihče ni mislil, da bi to oblasti dovolile. Videti je bilo neverjetno življenjsko voljo ljudi, ki je prišla do izraza pri plesih okrog

ognja; trdno prepričanje, da se ne bodo pustili pomendirati.

Največja prireditev je potekala v Batikentu, nekem mestnem predelu Diyarbakirja. Tam se je do popoldneva zbralo nad 10.000 ljudi, ki so nato marširali skozi mesto. Pred sedežem HADEP je policija demonstrante razgnala. Priprli so 28 ljudi, »ker so klicali«, tako je rekel predstavnik za tisk, »parole prepovedanih organizacij«. Za poznavalce situacije nič kaj nova stvar. Tako so na primer nekaj dni pred našim prihodom pripravili novinarja ameriške agencije in ga nato izgnali iz dežele. Pripor je v primerjavi z drugimi metodami še manjše zlo. Pri zvezi kurdskih učiteljev so nam povedali o svojih izkušnjah s policijo. Vsak učitelj, ki skuša delovati v smislu odporniškega gibanja, mora še danes računati s tem, da ga – seveda v najboljšem primeru – »le« mučijo in trpinčijo. V zadnjih šestih letih so usmrtili 151 učiteljev, usoda številnih drugih pa do danes ni znana. Organizacija za človekove pravice IHD skuša vsa »skrivnostna« izpota raziskati, kar je seveda več kot težko. Pisarna v Diyarbakirju deluje od leta 1988 dalje. Sicer ima organizacija nad 15.000 prostovoljnih sodelavcev in 56 pisarn po vsej Turčiji, vendar le dobri polovici vseh, ki iščejo za pomoč, lahko pomagajo. V delovno področje organizacije, ki sodeluje tudi z helsinškimi opazovalci, spada tudi pravno svetovanje. Največji problem za kurdske begunce pa je vrnitev na domove. Nekaj tisoč požganih in opustošenih vasi je še vedno praznih. Vlada je sicer obljubila vasi spet obnoviti, toda zgodilo se ni nič. Tisti, ki se kljub temu hočejo vrniti, to lahko storijo le pod pogojem, da se pridružijo »vaškim stražam«. Te pa so sestavljene iz Kurdiv, ki kolaborirajo s turško vojsko. Teh vaških straž je okoli 60.000. Skupno s partizansko kontra-gverilo skušajo minirati odporniško gibanje.

Dan po Newrozu smo se peljali v bližino sirijske meje v mesto Mardin, kjer se nahaja tudi postojanka NATO. Ker smo bili ta dan na poti skupaj z nekaterimi člani grške delegacije, smo

tudi mi imeli svojega »spremljevalca – geheimdinstovca«. Na poti tja smo vsakih dvajset kilometrov naleteli na cestne zapore. Mesto, kjer živijo tako Kurdi in Arabci kot tudi kristjani, je zelo odprto, zgrajeno v hrib in nudi čudovit razgled po pokrajini. Turška strategija je bila nekaj časa v tem, da so skušali te skupine naščuvati drugo proti drugi. Ljudje v Mardinu so nam rekli, da se jim to ni posrečilo, saj se skupine medseboj čutijo preveč povezane.

Zvečer smo se spet znašli v Diyarbakirju; pred hotelom znana slika trga z monumentom očeta turške države Kemala Mustafa – znanega pod imenom Kemal Atatürk. Na njegovi in iz njegove ideologije – kemalizem – sloni in črpa turška identiteta. Predvsem Atatürk je bil odgovoren za idejo nacionalne turške države, ki ne priznava drugih narodnosti in jih zato iztreblja ali pa asimilira. Že leta 1928 je začel s poturčenjem kurdskih imen.

Naslednji dan smo zvečer zapuščali Kurdistan. V Istanbul smo poleteli skupno s skupino gluhonemih. Tedaj sem se spomnil vojakov, ki so z nami poleteli iz Istanbula. V 15-milijonskem mestu ob Bosporu smo obiskali še razne kulturne organizacije, med njimi »Mesopotamya kültür merkezi«. Ker se ne sme registrirati kot kulturno društvo, oficialno obstajajo kot trgovska družba.

Turčijo sem zapuščal z zelo mešanimi občutki; na eni strani sem doživel prijaznost, s katero so nas vsepovsod sprejeli Kurdi, in na drugi strani pričevanja o umorih in mučenjih. Za bodočnost bo odločilna tudi drža evropskih držav do Turčije, ki na tihem upa na članstvo v Evropski uniji. Evropskim politikom mora biti jasno, da z nadaljnjim kršenjem človekovih pravic in z nasilnim reševanjem kurdskega vprašanja Turčije ne more računati s kakim vstopom v EU. Dokler bo oboroženi spopad za Kurde edina opcija, ki vsaj delno zagotavlja preživetje naroda, je pot do mirnega sožitja še daleč. Upanja v politično rešitev njihovih interesov pa Kurdi kljub vsemu še niso zgubili.

Živel Kurdistan!

Marko Gabriel

Mesto Mardin ob meji s Sirijo, kjer je oporišče NATO. Levo zgoraj je spomenik Kemala Atatürka.

Tržnica, kjer je dobiti vse mogoče sadeže. Mesto Diyarbakir je znano po melonah, ki v premeru zrastejo tudi do metra in pol.

SLOVENJ GRADEC / ZDRAVA ŠOLA

»Poskrbimo za svoje zdravje«

Pred štirimi leti je bila Druga osnovna šola Slovenj Gradec izmed osemdesetih sodelujočih na natečaju Inštituta za varovanje zdravja izbrana v mednarodni projekt Zdrava šola. V Sloveniji je v ta projekt vključenih dvanajst OŠ, na Koroškem je to uspelo še OŠ Prežihovega Voranca z Raven. V Evropi ta projekt že dalj časa poteka s ciljem doseči pri mladostnikih »zdrav duh v zdravem telesu«. Gre za proces vzgoje za telesno in duševno zdravje, kjer bi se izoblikovala otrokova osebnost, lastni jaz, da bi lahko kluboval pritiskom časa, ki ga živimo. Že dalj časa ugotavlja, da mladi pogosto nimajo ciljev, da so v hitrem tempu življenja prepuščeni sami sebi, ogromno časa presedijo pred televizijo, imajo vprašljiv način prehranjevanja, med njimi pa se nezadržno širijo razne droge.

Zato so na »Drugi OŠ« ob svetovnem dnevu zdravja, 7. aprilu, izpeljali projektni teden »Poskrbimo za svoje zdravje«. Okrog osemsto otrok, vključno s podružnico OŠ Pameče je bilo vključenih v številne delavnice, kjer so mlajši otroci obdelali prehrano s poudarkom na mleku in mlečnih izdelkih ter skrb za zdrave zobe, peti in šesti razredi so bili poleg prehrane (suho sadje, zdravilna zelišča in domača zdravila) usmerjeni v rekreacijo in zdravo

okolje, odhajanje v naravo, na izlete; pri učencih sedmih in osmih razredov pa je bil dan poudarek čustvenemu ravnanju, ker tu vidijo pedagogi povezanost z uživanjem cigaret, alkohola in drog, je povedala vodja projekta, pomočnica ravnateljice Ivanka Šoštar. Za izboljšanje čustvenega in duševnega zdravja so potekale delavnice na teme: kaj je duševno in čustveno zdravje, učinkovito poslušanje in odzivanje, obvladovanje stresa in sproščanje. Povzeli so jih po angleškem priložniku z vajami, po katerih se spoznavajo in pogovarjajo ter tako skrbijo za čustveno zdravje. Po zaključku delavnic so učenci pripovedovali, da so našli v sebi doslej še neznan pozitivne lastnosti ter dobili boljšo samopodobo. Po mnenju gospe Šoštar je bil cilj pri marsikom s tem dosežen, saj bodo lahko v življenju uspevali oz. kljubovali stresom le ljudje s pozitivno samopodobo.

Temu pa so kot dodatni prispevek osveščanju mladih in njihovih staršev pripravili tudi okroglo mizo o mamilih v družbi, v sodelovanju z ministrstvom za notranje zadeve/polijsko postajo v Slovenj Gradcu in strokovnjaki drugih ustanov.

Aktivnosti na šoli so bile nekaj dni naravnane k razmišljanju o zdravem življenju, otroci so o tem pisali sestavke in ne-

STE TUDI ve podpisale referendum o ženskih pravicah in se tako prištele k tistim 9,3 odstotka Korošcev in Korošic, ki so podprli akcijo iniciatorke Elfriede Hammerl (novinarka, ki med drugimi piše žensko kolumno v reviji *profil*) in Eve Rossmann?

Če ste ga, ste zagotovo imele za to dobre vzroke, če pa ne, pa se po vsej verjetnosti niste strinjale z vsemi točkami referenduma.

Čeprav je enakopravnost ženske v naši družbi tudi zame pomemben cilj, za katerega se spleta boriti, se tudi jaz nisem strinjala z vsemi cilji referenduma. Odkrito povedano sem tudi razmišljala, ali naj ga sploh podpišem. Vendar je pri vseh ugovorih, ki sem jih imela, navsezadnje le zmaga moja solidarnost in z njo upanje, da se bo z vsakim dodatnim podpisom nekaj premaknilo na bolje, in sicer ženskam v prid.

katere tudi objavili v šolskem glasilu Sonček. V avli šole so pripravili razstavo delavnic v obliki plakatov, predstavili zdravo prehrano, ki so jo sponzorirali nekateri domači proizvajalci in se zabavali ob kvizu znanja o zdravem načinu življenja. V načrtu imajo še izdajo Biltena in video kasete o poteku projekta »zdravo življenje«.

S. Šavc

IZ ŽENSKEGA VIDIKA

Piše dr. Štefka Vavti

Prepričana sem, da tudi ve lahko naštejete iz svojih izkušenj kup problemov in zapostavljanj, ki ste jih doživeli v svojem življenju zgolj zato, ker ste ženskega spola. Res je, da se je marsikaj premaknilo, da imamo dostop do izob-

nine, ker ji manjkajo leta. Veliko žensk je torej finančno odvisnih od svojega moža (če ga imajo), kateremu je pokojnina največkrat zagotovljena.

Ideja Rossmannove, da naj bi moški, ki želi imeti ženo-gospodinjino in njej prepusti skrb za otroke, plačeval prispevke za pokojnino žene, se mi na vsak način zdi vredna diskusije.

Kaj se res zgodi, če se partnerja po tridesetih letih zakona ločita in žena ostane brez oskrbe samo zato, ker je možu v vseh teh letih dobro »služila«? Veliko žensk prav zato v svoji starosti živi v skrajnem uboštvu. Tale scenarij pa je vsaj pri nas na podeželju – še vedno realističen. Marsikatera žena se tudi ne odloči za ločitev zgolj zato, ker je v finančno odvisna od moža.

Okrog 645 tisoč žensk in moških je podpisalo referendum o ženskih pravicah. Upati je torej, da bo vsaj nekaj bistvenih njegovih točk kmalu uresničenih. ■

Referendum – uspeh žensk!

razbe ipd. – vendar pa ženske izobrazba v največ poklicih še dolgo ne vodi do enakopravnosti. Ne nazadnje je vzrok za to krivičnost dejstvo, da narašča ženske predvideva pač za nosečnost in dojenje. S tem – tako vse kaže – pa »morajo« najpogosteje tudi pozneje skrbeti za vzgojo naraščaja.

Dejstvo je tudi, da marsikatera izmed nas prav za to nikdar ne bo dobila lastne pokoj-

Gimnazijci uspešni na odru

Gimnazijo Ravne v njenem stoletnem obstoju spremljajo tudi zanimiva ljubiteljska gledališka iskanja mladih. Preteklo leto delujoča skupina, ki je razveseljevala po kulturnih domovih z Moliérov komedijo »Namišljeni bolnik«, se letos pripravlja na maturo. Nekaj mlajših iz njihovih vrst vključno z novinci pa ob mentorstvu prof. Silve Sešel nadaljuje z gledališko dejavnostjo. Tokrat so pripravili Dostovega »Evgena«. Pogumno so

se lotili besedila in tudi oblikovali sceno in glasbeno spremljavo. Režijo je prevzela dijakinja Špela Šavc, saj jim je mentorica predlagala, naj sami poskusijo. Za njimi sta že dve predstavi, ki so ju odigrali na Ravnah in se uvrstili v drugi krog tekmovanja ljubiteljskih gledaliških skupin »Linhartova srečanja«, ki ga organizira Zveza kulturnih organizacij Slovenije. Gimnazijci pa pripravljajo že novo igro z naslovom »Eva«. S. S.

JESENICE

Mladina poje

Območna zveza kulturnih organizacij Jesenice je aprila letos v dvorani gledališča Tone Čufar pripravila območno srečanje otroških in mladinskih pevskih zborov občine Jesenice in občine Kranjska gora z naslovom

»Mladina poje«. Na odru so se zvrstili zbori osnovnih šol Žirovnica, »Prežihov Voranc« in »Tone Čufar« z Jesenic, iz Koroške Bele in Kranjske gore ter vokalni kvintet jeseniške gimnazije.

VODORAVNO: 1. narečna beseda za cepitelja sadja 6. papir za vpitje črnih 11. ime nogometnega trenerja Barića 12. zmleto žito brez otrobov 14. del plodu za razmnoževanje 15. nesodobnost 17. otok v Jadranu ob hrvaški obali 18. rastlinska bodica 19. predlog 20. čisto blizu, ob 22. Marjana Lipovšek 23. Ivan Prijatelj 25. stavčni člen, ki določa osebo 28. naddrgnjen s čim 31. prerokovalci bodočnosti 33. Odisejev oče 35. stara šara 36. ženska iz grške mitologije, ki je imela skrinjico z vsemi človeškimi tegobami 38. napad, naskok 40. posoda iz pletenega vrbja 42. veznik 43. Marjan Srienec 45. ljudsko glasovanje 48. podoba 50. zdravilo proti malariji 51. oče 52. koralni otok 54. vprašalnica 55. plesnoba 56. nižina med gorami 57. dramsko politično delo, ki agitira

NAVPIČNO: 1. dolg železen čoln za postavljanje začasnih mostov 2. hitro hlapljiva tekočina (za narkozo) 3. cisterna za vodo 4. zadetek v loteriji 5. vesela skladba s ponavljanjem glavnega motiva 6. koroški narodni heroj, Franc ... -Lenart 7. Venossi Salvatore 8. stadion v Budimpešti 9. naslov muslimanskih verskih učenjakov 10. valji, ki jih v igri podiramo s kroglo 13. kadar 16. reka skozi Rim (slov. ime) 21. roževina sestavina rogov 24. tunel, podzemeljski rov 26. avtomobilski

65 KRIŽANKA Sonja Wakounig

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11			12	13			14		
15						16		17	
18			19		20		21		22
		23	24	25	26		27		
28	29		30		31			32	
	33			34	35				
36					37		38		39
		40				41	42		
43	44		45			46		47	
48		49		50				51	
52			53		54			55	
56						57			

oznaka Spittala 27. poveljnik 29. krilo rimske konjenice 30. strošek 32. kakšen 34. prodajalna tobaka 36. eden od letnih časov 37. prizorišče, borišče 39. vojaška moč države 41. operni spev 44. gosto rešeto 46. glavni števec 47. utečenost 49. debela palica 53. rimsko 51 55. italijanska pritrilnica

Rešitev iz št. 13 (64)

VODORAVNO: 1. NOVELA 6. STAVEK 11. EROS 12. NIT 14. SELO 15. KAD 16. DEMOS 18. KAL 19. DL 20. ZAKONIK 22. NI 23. OL 24. SLOVAK 26. JEZIK 29. AGONIJA 31. METAL 33.

ATAŠE 34. KOBILAR 36. ALOJA 38. ANATOM 40. IA 42. ANEMIJA 45. SR 46. TLA 48. RARITETA 50. IMPUTANT 53. OLUP 54. KAOLIN 55. ARMADA
NAVPIČNO: 1. NEKDAJ 2. ORAL 3. VOD 4. ES 5. ANEKS 6. STONOGA 7. AS 8. VEK 9. ELAN 10. KOLINA 13. IMOLA 16. DA 17. SIVOTA 20. ZLITINA 21. KANAL 23. OZEBE 25. KIŠON 27. EMO 28. KALAN 30. JEJ 32. LATERAN 34. KRITIK 35. ROMAN 37. ATRAPA 39. MIRTA 41. ALMA 43. JI 44. ATOM 45. STUD 47. APO 49. ELA 51. UL 52. TI

